LEERGANG IMH-SYSTEEM

werken met jonge gezinnen: van preventie tot psychiatrie

Hoofddocent: H.M. Jonker, GZ-psycholoog/psychotherapeut BIG, IMH-specialist, narratief systeemtherapeut, bewegingspsychotherapeut.
Mededocenten: J. Olthof, psychotherapeut, narratief systeemtherapeut, opleider en supervisor NVRG; A. Linszen-Kooij, psychiater K&J, IMH-specialist.
Locatie: School voor systemische opleidingen
Schoolpad 7, 6241 CK BUNDE (ZL)

Doelstelling:
De cursist heeft zicht op het theoretisch kader van de leergang en leert kijken naar en reflecteren op de specifieke kenmerken van de vroege gezinsontwikkeling. Zowel wat betreft de gezonde ontwikkeling als daar waar problemen of stoornissen zijn.
Kan diagnostische vaardigheden toepassen op het gebied van de ouder kind-relatie en de gezinsontwikkeling.
Weet op gelijkwaardige en nieuwsgierige wijze contact maken met alle gezinsleden en in samenspraak behandeldoelen te stellen en de behandeling vorm te geven.
Kan met visie en inbreng functioneren in de eigen werk context en een bijdrage leveren aan –de oprichting van- een reflecterend team

Cursus ten behoeve van (her-) registratie als IMH-specialist en als specialistische cursus voor systeemtherapeuten in opleiding.

Doelgroep: systeemtherapeuten in opleiding en IMH-specialisten (i.o.).

Daarnaast toegankelijk voor: GZ-psychologen, psychotherapeuten, cb-artsen, kinderartsen, kinderpsychiaters, gedragswetenschappers, kind en jeugdwerkers, ambulante gezinswerkers, en andere hulpverleners in het werkveld 0-6 jarigen. Bvk met een BIG of SKJ registratie.
De cursus staat ook open als bij- en nascholing voor reeds erkende systeemtherapeuten.

Deze cursus behandelt:
Theorie en praktijk vanuit de Infant Mental Health traditie en vanuit de narratieve systeemtherapie: de rol van de therapeut in het contact met alle gezinsleden: van moeder en baby tot de hele familie

Leerdoelen:
Aan het einde van de cursus zal de cursist:
Vanuit een veilige gehechtheidsrelatie met gezinsleden en met kennis van specifieke thema's in zwangerschap en vroeg ouderschap speels en fantasievol werken aan nieuwe narratieven en aan herstel van contact en relatie.

Toetsing:
Eigen beoordeling aan de hand van een vragenlijst (kennis en vaardigheden) vooraf en achteraf: zelftoetsing.
Presentatie literatuur in de groep
Iedere cursist brengt ter evaluatie en beoordeling een eigen casus in met video opname
Kort reflectief verslag door cursist en door docent.

Werkwijze algemeen:
Een lerend en veilig klimaat scheppen in de cursusgroep als model zodat ieder op eigen wijze en van elkaar en van de docenten kan leren: reflectieve ruimte.
Betekenis geven aan het effect van kennis en vaardigheden op het eigen functioneren en binnen eigen werkveld.
Stilstaan bij de therapeutische relatie.
Gebruik maken van feedback.

Werkvormen:
Literatuurbespreking
Theoretische inleidingen door de docent
Oefenen met modelgedrag (interventies, observatie, leren spelen).
Zelfervaring
Aandachtsoefeningen/mindfullness training
De cursusgroep laten fungeren als reflectief team.
Bestuderen van filmfragmenten
Oefenen aan de hand van deze fragmenten
Intensieve oefeningen met de hele groep
Bekijken en bespreken van de door cursisten ingebrachte filmopnames en casuïstiek.

Als verplichte basisliteratuur geldt:
Reader met artikelen digitaal.
Olthof J. (2011) *Handboek narratieve systeemtherapie* Utrecht, de Tijdstroom Uitgeverij
Hughes D.A. (2007) *Attachment-focused family therapy.* New York Norton Professional; (vertaling 2017) Hechtingsgerichte gezinstherapie. Amsterdam: Uitgeverij SWP
Facultatief:
Rexwinkel, M.J., Schmeets,M. Pannevis,C. &Derkx,B. red (2011) *Handboek Infant Mental Health, Inleiding in de ouder-kind behandeling* Assen: van Gorcum
Brandt, K. Perry B. e.a. (Ed) (2014) *Infant and Early Childhood Mental Health, Core Concepts and Clinical Practice*, American Psychiatric Publishing, Washington DC, London, England

Programma dag 1 **5 november 2018**

Introductie Uitgangspunten Leergang:
De Infant Mental Health benadering, narratieve en hechtingsgerichte Systeem Therapie en de rol van Spel en Verbeelding.

9.00 uur	Inloop en Koffie/Thee
9.30 uur	Welkom en Opdracht Steekwoorden. Introductie Kader Leergang IMH-Systeem Therapie: *de relatie als focus* Toelichting op verplichte literatuur
9.45 uur	Presentatie: 1. The Motherhood Constellation 2. Ontwikkeling van de vroege ouder-kind relatie, gehechtheid en mentaliserend vermogen
10.30 uur	Interactie: Ronde kennismaking cursisten adhv steekwoorden
11.15 uur	Literatuur: Bespreking literatuur IMH
11. 45 uur	Praktijk oefening: Samen spelen: Video en oefenen kijken naar interactie en ontwikkelingsfase ouder-kind
12.45 uur	Pauze
13.15 uur	Praktijk Zelfervaring: Samen spelen: Praktijk oefening : spelen en kijken; korte nabespreking
14.15 uur	Presentatie Introductie Narratieve Therapie Bespreken literatuur & oefening
14.45 uur	Zelfreflectie
15.00 uur	Introductie Hechtingsgerichte Gezinstherapie Bespreken literatuur Hughes & oefening
15.30uur	Afronding en voorbereiding volgende keer
16.00 uur	Sluiting

Literatuur:

1. Daniel N. Stern (2005) The Motherhood Constellation *Therapeutic Approaches to Early Relational Problems.*. Hfdst 2. Uit: Treating parent-infant relationship problems Ed by Sameroff e.a blz 29-43 *(reader)*
2. Habekotté F. (2008) Narratief perspectief. Handboek voor gezinstherapie pg 205-213 (*reader)*
3. Hughes D. Inleiding: de interactie van hechtingsrelaties. Uit Hechtingsgerichte gezinstherapie . blz 13 – 46 *(boek).*

Programma dag 2 **19 november 2018**
Emotionele beschikbaarheid: de vorming van een veilige band.
Leren kijken naar veilige en problematische gehechtheid.

Gastdocent: Angelina Linszen-Kooij. K&J psychiater en IMH-specialist.

9.00 uur	Inloop en Koffie/Thee
9.30 uur	Welkom en Opdracht Introductie Programma van de dag
9.45 uur	Presentatie: 1. Veilige en onveilige gehechtheid: de Strange Situation 2. Introductie Emotional Availibilty Scales
10.30 uur	Interactie : in kleine groepen doornemen van schalen
11.15 uur	Literatuur: Bespreking literatuur EAS
11. 45 uur	Praktijk oefening: Video en oefenen kijken naar interactie en emotionele beschikbaarheid

12.45 uur Pauze

13.15 uur	Praktijk Zelfervaring: Praktijk oefening EAS eigen casuistiek: spelen en kijken; kort nagesprek
14.15 uur	Presentatie Narratieve Therapie Bespreken literatuur & oefening
14.45 uur	Zelfreflectie
15.00 uur	Hechtingsgerichte Gezinstherapie Bespreken literatuur Hughes & oefening
15.30uur	Afronding en voorbereiding volgende keer
16.00 uur	Sluiting

Literatuur:

1. Brok de Zeeuw 2008 Er zijn voor je kind hfdst 1 Veiligheid en emotionele beschikbaarheid; blz 5t/m 12
2. Idem: hfdst 2 Veilige relaties: op onderzoek gaan en nabijheid zoeken. blz 13 t/m 24 (*reader)*
3. Vliegen. N. e.a. 2005 Observatieschalen voor emotionele beschikbaarheid. Tijdschrift voor Psychotherapie 01-02-2005 blz 2-21 (*reader)*
4. Hughes D. Uit: Hechtingsgerichte gezinstherapie hfdst 6 : Bij kinderen zijn blz 171-185
5. Hughes D. : idem: hfdst 1: Hechting en intersubjecitiviteit blz 24-46 (*boek*)

Programma dag 3a Van preventie tot psychiatrie (1) 3 december 2018 + avond
Intuitief ouderschap, competentie van ouders, verstoorde ontwikkeling van de relatie, verstoorde ontwikkeling bij kinderen. vallen en opstaan.
3b Intervisie: mismatch and repair

9.00 uur	Inloop en Koffie/Thee
9.30 uur	Welkom en Opdracht Introductie Programma van de dag
9.45 uur	Presentatie: 1. Intuitief ouderschap (toelichting op Papousek) 2. Circles of Security
10.30 uur	Interactie : in kleine groepen: hoe versterk je zelf aanwezige competenties?
11.15 uur	Literatuur: Bespreking literatuur Intuitief ouderschap en Circles of Security
11. 45 uur	Praktijk oefening: Video en kijken naar cirkels van veiligheid

12.45 uur Pauze

13.15 uur	Praktijk Zelfervaring: Praktijk oefening Circles of Security: eigen ervaringen.
14.15 uur	Introductie interventies: toelichting DOKI Bespreken literatuur & oefening
14.45 uur	Zelfreflectie
15.00 uur	Hechtingsgerichte Gezinstherapie Bespreken literatuur Hughes & oefening
15.30uur	Casuistiek bespreking
16.45 uur	Terugblik en vooruit kijken in het programma

17.30 uur Pauze

18.00 uur	Film: The weeping Camel of deel Alicia
18.30 uur	Intervisie
19.30 uur	Mismatch and repair

Literatuur:
Brok & de Zeeuw 2008. Er zijn voor je kind. Hfdst 5: Valkuilen in de relatie met je kind blz 59 t/m75
Downing e.a.hfdst 17 uit Brandt e.a. Ed. Infant and Early childhood Mental Health: Video Intervention Therapy for Parents with a Psychiatric Disturbance blz 261 t/m 280
Hughes: D. Hechtingsgerichte gezinstherapie: hfdst 9 .Breuken en herstel blz 199-222.
Olthof .J. Handboek Narratieve Psychotherapie hfdst 13 Geboorteverhalen blz 427-453

Programma dag 4 Van preventie tot psychiatrie (2) 17 december 2018
(Vroeg) diagnostiek kindfactoren: classificatie 0-5 T/M, preventie en interventie
Gezinsdiagnostiek en interventies.

9.00 uur	Inloop en Koffie/Thee
9.30 uur	Welkom en Opdracht
	Introductie Programma van de dag
	Tkn: Preventie: 1000 critical days
9.45 uur	Presentatie:
	1. Introductie Diagnostic Classification 0-5 T/M
	2. Interventie mogelijkheden ASS, ADHD, en gedragsproblemen
10.30 uur	Interactie : in kleine groepen: doornemen vijf assen DC 0-5
11.15 uur	Literatuur: Bespreking literatuur DC en verbinding DSM V
11. 45 uur	Praktijk oefening: Casus (met video) en Toepassen as 2 DC

12.45 uur Pauze

13.15 uur	Praktijk oefening: Volgend spelen & Ouder leren volgend te spelen
14.15 uur	Presentatie Narratieve Therapie
	Bespreken literatuur White : (filmfragment ADHD)
14.45 uur	Zelfreflectie
15.00 uur	Interventiemogelijkheden bij gedragsproblemen
	Bespreken informatie Webster Stratton & oefening
15.30uur	Afronding en voorbereiding volgende keer
16.00 uur	Sluiting

Literatuur::
Zero to Three: DC 0-5 As II: Relational Context. DC-0-5 TM Washington DC 2016 blz 139-149 (*reader)*
1000 Critical Days (*flyer).*
Axline V. (1969) The principles of Non directieve Play Therapy: The Eight Basis Principles. 1 blz
Nicholson S. De narratieve dans. Een praktische wegwijzer voor de therapie van White. Gezinstherapie jaargang 7 (1996) nr 3. Blz 225-237
Webster-Stratton : Pittige Jaren http://www.pittigejaren.nl 15 min voorlichtingsvideo en hfdst 1 uit Pittige Jaren. (*reader)*

Programma dag 5 Van dyade naar triade & zo verder. 14 januari 2019
Speelsheid en Spanning.
De rol van vader, familie en grootouders.

9.00 uur	Inloop en Koffie/Thee
9.30 uur	Welkom en Opdracht
	Introductie Programma van de dag
9.45 uur	Presentatie:
	1. Drie: de derde: de rol van de vader
	2. Drie: 2 tegen 1?
	3. Drie: het derde: de derde ruimte in de narratieve systeemtherapie
10.30 uur	Interactie : ervaringen
11.15 uur	Literatuur: Bespreking literatuur Fivaz, Frascarolo en Menashe
11. 45 uur	Praktijk oefening: Casus

12.45 uur Pauze

13.15 uur	Praktijk oefening: Gezinsdiagnostiek The Picnic Game
14.15 uur	Presentatie Narratieve Therapie
	Bespreken literatuur Olthof en Winnicott & oefening
14.45 uur	Zelfreflectie
15.00 uur	Hechtingsgerichte Gezinstherapie
	Bespreken literatuur Hughes & oefening
15.30uur	Afronding en voorbereiding volgende keer
16.00 uur	Sluiting

Literatuur::
Menashe A. e.a. Mother-child and Father child Play Interaction, Infant Mental Health Journal november 2017 12 blz (*reader)*
Fivaz e.a. The Picnic Game. Infant Mental Health Journal jrg 12 blz *(reader)*
Hughes D. Hechtingsgerichte gezinstherapie Hfdst 3. Ontwikkelen van Speelsheid, acceptatie, nieuwsgierigheid en empathie (SANE) (*boek)*
Olthof J.. Handboek Narratieve Therapie : hfdst 4. De derde ruimte: narratieve ruimte blz 132-176 (*boek)*
Winnicot 1971. Playing and Reality.hfdst 3 Playing. A theoretical statement. blz 51 t/m 70 (*reader)*

Programma dag 6 Trauma & Taal. Het nonverbale en het ongezegde. 28 januari 2019
Gehechtheidstrauma, preverbaal trauma, scheiding en verlies.
Ruimte scheppen voor het niet vertelde verhaal.
.

9.00 uur	Inloop en Koffie/Thee
9.30 uur	Welkom en Opdracht Introductie Programma van de dag
9.45 uur	Presentatie: 1. Attachment based movements 2. Aandacht voor hetgeen niet gezegd wordt
10.30 uur	Interactie : ervaringen
11.15 uur	Literatuur: Bespreking: Ogden ; Rober
11. 45 uur	Praktijk oefening: Casus

12.45 uur Pauze

13.15 uur	Praktijk oefening: ervaren van gebaren
14.15 uur	Presentatie Narratieve Therapie Bespreken literatuur 7 oefening
14.45 uur	Zelfreflectie
15.00 uur	Hechtingsgerichte Gezinstherapie Bespreken literatuur Hughes & oefening
15.30uur	Afronding en evaluatie.
16.00 uur	Sluiting & borrel

Literatuur::
Ogden, P. Sensorimotor Psychotherapy, hfdst 1. De grondbeginselen van Sensorimotor Psychotherapy. Blz 31-63
Rober P. Interview met Peter Rober.Gezinstherapie, 5 blz (*reader)*
Olthof J. Hfdst 3 De taal van het lichaam: de plaats van het lichaam in de narratieve therapie. blz 113-131 (*boek)*
Hughes: Hechtingsgerichte gezinstherapie. Hfdst 9 . Onderzoeken en oplossen van trauma's uit de kindertijd. blz 223-230 (*boek).*
Winnicot 1971. Playing and Reality.Transitional Objects and transitional Phenomena. Hfdst 1. Blz 1-19 (*(reader)*